

Nr 119.

Av herrar **Mossberg** och **Andersson** i Milsmaden, om skrivelse till *Kungl. Maj:t* angående uttagande till dyrtidens lindrande av komparationer utav andra näringar än jordbruket.

Ett av de problem, som under den nu rådande dyrtiden kräver en oupphörlig och vaken uppmärksamhet samt tarvar en ingående och rätt-rådlig behandling, är livsmedelsfrågan. Denna fråga, detta problem är oerhört djupt ingripande, ja grundläggande för stora delar av ett lands medborgare. För arbetaremassorna och de löntagare m. fl. med mindre inkomster kan det bliva helt enkelt ruinerande, om livsmedel ej kunna tillhandahållas dem annat än mot onormalt höga priser. För löntagare, kapitalister och fastighetsägare o. d. i bättre ekonomisk ställning betyder det mindre, hur livsmedelsprisen ställa sig, blott det fins tillgång på dylika.

För producenterna av livsmedel, bönderna, ställer det sig i stort sett på motsatt vis. När livsmedlen, lantmannaprodukterna, stå högt i pris, inhöstar lantmannen större inkomster för sitt arbete, d. v. s. hans grundkapital = jordbruksfastigheten, ger större ränta, större välmåga och större energi i bemödandet att uppdriva grundkapitalets avkastning och utveckling. Således, i vanliga fall, höga livsmedelspriser — klagande delvis hungrande löntagare och arbetare, men välmående nöjda jordbrukare, låga livsmedelspris, välmående nöjda tjänstemän och arbetare, men magra missnöjda bönder. För dessas del spelar livsmedelspriserna således en roll som i sin mån är minst lika viktig för dem som för löntagare och arbetare, och med dem likställda, dock från olika synpunkter.

Tillgång och efterfrågan reglerar i vanliga fall priserna, icke blott på jordbruksprodukter utan jämväl på industri, handel, sjöfart o. s. v.

Under nu rådande kristid ha dock livsmedelspriserna råkat komma på avvägar genom den ohejdat och snart sagt opåttalt fortgående spekulationslusten, vilken slagit under sig inte bara jordbruksprodukter utan jämväl alla för det samhällseliga livet nödvändiga artiklar, och såmedelst bringat upp priserna till en onormalt onaturlig höjd, som i sin tur återverkar förkrossande, nedtryckande på vissa stora lager bland vårt folk, men giver stora, oskäligen vinster åt enskilda medborgare med fördomsfri företagareanda.

Vad livsmedelspriserna beträffar, vill jag ej förneka, att jordbruket havt en givande tid, men jag vill framhålla, att de onormala priserna på våra matvaror, som rått och råder, äro i mycket stor utsträckning beroende på denna fördomsfria företagareanda och få ej helt skrivas på böndernas skuldkonto. Om vi göra en jämförelse mellan industrien och jordbruket, så står det ganska klart, att, om jordbrukaren skulle pålägga sina med svett och möda frambrakta produkter samma vinstprocent som t. ex. industrien lägger på sina produkter, så skulle våra jordbrukare också kunna avlöna sina arbetare bättre och så medelst behålla ett stort antal villiga armar vid jordbruket, vilka nu till följd av den lägre avlöningsförmågan hos jordbruket gå till industrien; och i någon mån inverkar detta så, att jordbruket till följd av brist på arbetskraft, ej kan nå den utveckling som för nationens självständiga liv vore nödvändigt.

Under kristiden har regeringen försökt sig på den oerhört svåra uppgiften att genom tillfälliga beslut reglera eller neutralisera livsmedelsprisernas onormala höjd, men enligt min mening på ett oriktigt sätt. Man har genom komensationer och genom sent tillkomna maximipriser sökt ordna det så, att det skulle bliva till båtнад för den stora konsumerande allmänheten, men samtidigt tillåtit den ohejdat fortgående och vakande spekulationslustan, skenbart inskränkt, men nästan oinskränkt, rikta sig på handeln med dessa varor. Den ursprungliga producenten har i överensstämmelse med dessa »principer» fått jämförelsevis litet betalt för sina produkter emot vad han skulle fått, om handeln med dessa varit lika fri som andra näringars produkter, men affärs mannen, kvarnägaren o. s. v. har inhöstat en vacker profit för sitt arbete och konsumenten har fått betala de höga priserna för att kunna leva. Med andra ord det är jordbrukaren, som här belagts med inskränkningar, som blivit ett minus i hans inkomster av sitt arbete. Man har belagt hans rörelsekapital, produktionen, med särskatter, vilka ej pålagts andra näringar, och man har slutligen,

då spekulationen fått samvetslöst överflytta en av våra viktigaste produkter — brödsäden — så att vi stå i fara att bliva utan bröd, då tillgripes den sista utvägen nämligen åtgärden att beslaglägga lantmannens viktiga produkt: brödsäden d. v. s. en del av hans rörelsekapital. I nuvarande stadium vilja vi icke förtänka, att denna nödfallsåtgärd vidtogs, men vi kunna ej undgå att tanken experimenterar och ställer den frågan: hur skulle det ställa sig om man emot andra näringar förfore på samma sätt? Om man beslaglade industriens, handelns och sjöfartens, m. fl. rörelsekapital och kapitalistens räntor?

Hade man tidigare åsatt våra jordbruksalster reglerande maximipriser i en eller annan form i livsmedelsprisreglerande syfte och tillgodogjort staten av övriga näringars inkomster motsvarande procentuella värden, så skulle regeringen på ett mycket effektivare sätt kunnat bispringa vårt lands mindre bemedlade och sämst avlönade medborgare. Varför skall jordbruket ensamt bland alla näringar ge en tribut till dyrtiden? Det är på landets livsmedelsproduktion ett folks väl eller ve i vidriga fall kan bero och det är lagstiftarens plikt se till, att denna näringsgren icke tryckes orättvist och åstadkommer missmod bland dess idkare. Med anledning av vad vi sålunda anfört, hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville omedelbart taga i övervägande och besluta att i och för dyrtidens lindrande taga komparationer e. d. icke endast av jordbruket utan även av andra näringar inom landet.

Stockholm den 25 januari 1917.

Albert Mossberg.

K. M. Andersson.
